

УДК: 378,091:[81'243+82](045)

DOI: <http://doi.org/10.32589/1817-8510.2025.2.346782>

Зеня Любов Яківна,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки та методики навчання іноземних мов,
Київський національний лінгвістичний університет,
ORCID iD: [0000-0002-0273-1494](https://orcid.org/0000-0002-0273-1494)
liubovzenia@gmail.com

Борецька Ганна Едуардівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та методики навчання іноземних мов,
Київський національний лінгвістичний університет,
ORCID iD: [0000-0002-7052-9191](https://orcid.org/0000-0002-7052-9191)
hanna.boretska@knlu.edu.ua

ЦІЛІ ТА ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ-МАГІСТРА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ВІДПОВІДНО ДО НОВОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ

Анотація. У статті представлено цілі та зміст професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов та зарубіжної літератури на другому (магістерському) рівні вищої освіти відповідно до вимог нового професійного стандарту. На підставі аналізу нового Професійного стандарту "Вчитель закладу загальної середньої освіти" (2024) автори статті уточнили професійні компетентності випускника та нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання.

При оновленні цілей і змісту професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов і зарубіжної літератури враховано також особливості їхньої професійної діяльності, рекомендації експертної комісії та галузевої експертної ради Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, висловлені під час проведення акредитаційної експертизи освітніх програм для другого (магістерського) рівня вищої освіти "Французька мова і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література, методика навчання іноземних мов" та "Іспанська мова і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література, методика навчання іноземних мов". Перелік компетентностей випускника і результати навчання подано у формі структурного компонента освітньої програми.

Ключові слова: цілі та зміст професійної підготовки; майбутній вчитель іноземних мов і зарубіжної літератури; другий (магістерський) рівень вищої освіти; освітня програма; професійний стандарт; компетентність; результат навчання.

Zienia, Liubov,
Doctor of Pedagogy,
Associate Professor, Full Professor of the Department
of Pedagogy and Foreign Language Teaching Methods,
Kyiv National Linguistic University,
ORCID iD: [0000-0002-0273-1494](https://orcid.org/0000-0002-0273-1494)
liubovzenia@gmail.com

Boretska, Hanna,
Doctor of Pedagogy,
Associate Professor of the Department
of Pedagogy and Foreign Language Teaching Methods,
Kyiv National Linguistic University,
ORCID iD: [0000-0002-7052-9191](https://orcid.org/0000-0002-7052-9191)
hanna.boretska@knlu.edu.ua

GOALS AND CONTENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF MASTER TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES ACCORDING TO THE NEW PROFESSIONAL STANDARD

Annotation. The article presents the goals and content of professional training for future teachers of foreign languages and world literature at the second (master's) level in accordance with the requirements of the new professional standard. The analysis of the 2024 Professional Standard "Teacher of a General Secondary Education Institution", has helped clarify the graduates' professional competencies and normative content of higher education training, defined through learning outcomes.

When updating the goals and content of professional training for future teachers of foreign languages and world literature, the authors also considered the specifics of their professional activities, the recommendations of the expert commission, and the sectoral expert council of the National Agency for Higher Education Quality Assurance, provided during the accreditation of master's programs "French Language and Second Western European Language, World Literature, and Methodology of Foreign Language Teaching" and "Spanish Language and Second Western European Language, World Literature, and Methodology of Foreign Language Teaching." The list of graduate competencies and learning outcomes are presented as a structural component of the educational program.

Keywords: goals and content of professional training; future teacher of foreign languages and world literature; second (master's) level; educational program; professional standard; competence; learning outcome.

Постановка проблеми. Завданнями сучасного реформування загальної середньої освіти в Україні передбачено підготовку майбутніх учителів, здатних ефективно виконувати трудові функції, вчитися впродовж життя і реалізовувати безперервний професійний і особистісний розвиток (Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа”, 2016). З огляду на вимоги до професійних компетентностей сучасного вчителя іноземної мови загальної середньої освіти, окреслені в новому Професійному стандарті (2024), актуальною стає необхідність оновлення цілей і змісту професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в закладах вищої освіти. На необхідності підвищення якості професійної підготовки вчителів закладу загальної середньої освіти наголошується і в новій редакції Порядку проведення акредитації освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (Про затвердження Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів, 2022).

У попередніх публікаціях ми висвітлювали питання, пов’язані з визначенням цілей та змісту професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов та зарубіжної літератури як нагальної соціальної потреби (Борецька, 2024; Зеня, Борецька, Свиридчук, 2024). Подальшого дослідження вимагають зазначені проблеми в контексті нового Професійного стандарту “Вчитель закладу загальної середньої освіти” (2024).

Метою статті є висвітлення результатів оновлення цільового та змістового компонентів освітніх програм з підготовки майбутніх учителів іноземних мов та зарубіжної літератури на другому (магістерському) рівні вищої освіти відповідно до вимог нового професійного стандарту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Раніше ми описували досвід розробки освітніх програм з підготовки майбутніх учителів іноземних мов та зарубіжної літератури за спеціальністю 014 Середня освіта (предметною спеціальністю Мова (французька / іспанська / німецька) та зарубіжна література) на другому (магістерському) рівні вищої освіти (Зеня, Борецька, Свиридчук, 2024) відповідно до чинного на той момент Професійного стандарту за професією “Вчитель закладу загальної середньої освіти” (2020). Попри те що розроблені освітні програми успішно акредитовані в жовтні 2024 року, їхній зміст і структура потребують оновлення згідно з вимогами нового Професійного стандарту (2024), вивчення та аналіз якого дозволили визначити його відмінності та особливості порівняно з попередньою версією. Коротко розглянемо їх у межах цієї публікації лише в частині цілепокладання, беручи до уваги, що термін “учень” в документі замінено на “здобувач освіти”.

Зазначимо, що новий Професійний стандарт містить перелік та опис компетентностей учителя,

необхідних для виконання ним трудових функцій, *без розподілу* за кваліфікаційними категоріями (спеціаліст, спеціаліст другої / першої / вищої категорії) і за видами (загальні і професійні компетентності), як це було в попередній версії. Перелік трудових функцій за суттю залишився без змін, уточнення зазнало лише формулювання функції з умовним позначенням Г, а саме: А – навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів), Б – партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу, В – участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища, Г – провадження освітнього процесу, Д – безперервний професійний розвиток.

З метою уникнення дублювання в новому професійному стандарті подано компетентності *без їх розподілу* на загальні і професійні, оскільки загальні компетентності (громадська, соціальна, культурна, лідерська та підприємницька), які були виділені в попередній версії професійного стандарту, імпліцитно присутні в змісті професійних компетентностей. Оптимізовано також перелік професійних компетентностей, він скорочений з 15 (у попередній версії професійного стандарту) до 12, за рахунок інтеграції змісту проєктувальної, інноваційної та рефлексивної компетентностей зі змістом інших професійних компетентностей: мовно-комунікативної, предметно-методичної, інформаційно-цифрової, психологічної, емоційно-етичної, педагогічного партнерства, інклюзивної, здоров’язбережувальної, прогностичної, організаційної, оцінювально-аналітичної, здатності до навчання впродовж життя.

Суттєво змінено структуру і зміст опису складників професійних компетентностей через узгодження зі структурою дескрипторів Національної рамки кваліфікацій (2020), як це передбачено нормативно-правовими актами. У новому професійному стандарті опис компетентностей представлено переліком необхідних знань, умінь та навичок, *вимог до комунікації, відповідальності і автономії* на відміну від попередньої версії професійного стандарту, де опис було обмежено лише переліком знань і умінь та навичок.

Ураховуючи зазначені вище зміни в новому професійному стандарті, особливості професійної діяльності вчителя іноземних мов і зарубіжної літератури, рекомендації експертної комісії та галузевої експертної ради Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, висловлені під час проведення акредитаційної експертизи освітніх програм для другого (магістерського) рівня вищої освіти “Французька мова і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література, методика навчання іноземних мов” та “Іспанська мова і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література, методика навчання іноземних мов”, в освітніх програмах переглянуто й оновлено перелік компетентностей випускника і програмні результати навчання.

Проілюструємо цільовий компонент освітніх програм та нормативний зміст підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти – майбутніх учителів французької / іспанської мови і другої західноєвропейської мови та зарубіжної літератури, сформульований у термінах програмних ре-

зультатів навчання, на прикладі освітньої програми “Французька мова і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література, методика навчання іноземних мов” (табл. 1). У таблиці 1 унаочнюємо фрагмент із зазначеної освітньої програми.

Таблиця 1

Компетентності та результати навчання здобувачів вищої освіти за освітньою програмою “Французька мова і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література, методика навчання іноземних мов”

Перелік компетентностей випускника	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі методики навчання французької мови, другої іноземної мови та зарубіжної літератури в процесі професійної діяльності та навчання, що передбачає проведення досліджень та використання сучасних освітніх концепцій, інноваційних методів і технологій навчання.
Спеціальні (фахові) компетентності (ФК)	А. Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів) А1. Мовно-комунікативна компетентність ФК 1. Здатність дотримуватися сучасних норм української, французької і другої іноземної мови в усному та писемному спілкуванні з урахуванням комунікативної ситуації та відповідно до етичних і моральних норм, прийнятих в соціумах. ФК 2. Здатність використовувати в професійному спілкуванні знання про французьку мову та другу іноземну мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні та забезпечувати формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти. ФК 3. Здатність виявляти закономірності літературного процесу, визначати специфіку і значення художніх концепцій і літературних творів у контексті суспільно-літературної ситуації, літературної критики й культурної епохи; давати оцінку художнього твору; визначати роль системи образів, сюжету, композиції та засобів виразності в їх поєднанні; характеризувати творчу індивідуальність автора. А2. Предметно-методична компетентність ФК 4. Здатність моделювати зміст навчання французької і другої іноземної мови та зарубіжної літератури відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти. ФК 5. Здатність здійснювати інтегроване навчання; формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти та формувати ціннісні ставлення. ФК 6. Здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики, методи, технології та засоби навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей. А3. Інформаційно-цифрова компетентність ФК 7. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній і науково-дослідницькій діяльності. ФК 8. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси й застосовувати цифрові технології в освітньому процесі. Б. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу Б1. Психологічна компетентність ФК 9. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан; використовувати стратегії роботи, які сприяють розвитку позитивної самооцінки та я-ідентичності здобувачів освіти; формувати спільноту здобувачів освіти, у якій поважають і враховують права кожного. ФК 10. Здатність формувати мотивацію здобувачів освіти й організовувати їхню пізнавальну діяльність. Б2. Емоційно-етична компетентність ФК 11. Здатність усвідомлювати власний емоційний стан та емоційні стани інших учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі. Б3. Компетентність педагогічного партнерства ФК 12. Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із здобувачами освіти в освітньому процесі та залучення до нього батьків на засадах партнерства; працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами. В. Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища В1. Інклюзивна компетентність ФК 13. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища; здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей.

	В2. Здоров'язбережувальна компетентність ФК 14. Здатність використовувати здоров'язбережувальні технології та організовувати безпечне освітнє середовище, здійснювати профілактично-просвітницьку роботу та формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя; надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу; підтримувати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності. Г. Проведення освітнього процесу Г1. Прогностична компетентність ФК 15. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу з французької і другої іноземної мови та зарубіжної літератури та планувати його. Г2. Організаційна компетентність ФК 16. Здатність організовувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти засобами французької мови, другої іноземної мови та зарубіжної літератури і використовувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності; організовувати осередки навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти. Г3. Оцінювально-аналітична компетентність ФК 17. Здатність здійснювати оцінювання та аналізувати результати навчання здобувачів освіти з французької і другої іноземної мови та зарубіжної літератури, а також формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання. Д. Безперервний професійний розвиток Д.1. Здатність до навчання впродовж життя ФК 18. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності; визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки. ФК 19. Здатність обґрунтовувати, планувати та здійснювати дослідження, аналізувати й узагальнювати його результати; апробувати й оприлюднювати їх у формі наукових доповідей та публікацій, дотримуючись правил і норм академічної доброчесності; впроваджувати результати досліджень в освітній процес. ФК 20. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі та інтегрувати інновації у власну педагогічну діяльність.
Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання	
ПРН 1. Здатність здійснювати усну й письмову комунікацію державною мовою під час виконання службових обов'язків ПРН 9. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук інформації і критично оцінювати її достовірність та надійність, оперувати нею у професійній і науково-дослідницькій діяльності; послуговуватися відкритими електронними (цифровими) освітніми ресурсами для професійного розвитку та обміну педагогічним досвідом, створювати та наповнювати власне е-портфоліо. ПРН 10. Здатність застосовувати наявні і розробляти нові електронні освітні ресурси для забезпечення потреб різних форм навчання, зокрема дистанційного та змішаного, з урахуванням реалій сучасних комунікацій, освітніх потреб та індивідуальних особливостей здобувачів освіти. ПРН 11. Здатність планувати і здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та інших особливостей здобувачів освіти (їхніх здібностей, інтересів, потреб, можливостей і досвіду) та мотивувати здобувачів освіти до навчально-пізнавальної діяльності; складати (брати участь у складанні) індивідуальну програму розвитку та/або індивідуальний навчальний план здобувачів освіти (за потреби), сприяти формуванню індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти. ПРН 12. Здатність дотримуватися демократичних цінностей у професійній діяльності, використовувати стратегії, які сприяють розвитку позитивної самооцінки та я-ідентичності здобувачів освіти, практикувати діалогічне спілкування на основі партнерства, заохочувати кожного здобувача освіти виражати свою думку й брати участь у прийнятті рішень. ПРН 13. Здатність використовувати способи самозбереження психічного здоров'я, керувати власними емоціями, конструктивно реагувати на стрес, запобігати конфліктам в освітньому процесі; взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, ураховуючи культурні та особистісні відмінності, принципи недискримінації та дотримуючись етики спілкування. ПРН 14. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства і надавати їм консультативну й інформаційну підтримку; співпрацювати з членами команди психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами у процесі розроблення та реалізації індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану. ПРН 15. Здатність застосовувати принципи і стратегії універсального дизайну в сфері освіти; забезпечувати інклюзивне навчання в освітньому процесі, надавати педагогічну підтримку особам з особливими освітніми потребами, проектувати чи застосовувати самостійно створені матеріали, інші засоби навчання з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей кожного здобувача; залучати здобувачів освіти і їхніх батьків до створення сприятливих умов в освітньому середовищі. ПРН 16. Здатність застосовувати в освітньому процесі правила безпеки життєдіяльності, вести профілактично-просвітницьку роботу для формування в здобувачів освіти культури здорового та безпечного життя; вживати заходів щодо запобігання та протидії булінгу, різним проявам насильства та дискримінації; зберігати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності та створювати умови для збереження здоров'я здобувачів освіти; надавати домедичну допомогу. ПРН 17. Здатність визначати потреби особистого професійного розвитку; планувати власний професійний розвиток та обирати його види і форми; взаємодіяти з колегами та надавати їм підтримку з питань організації освітнього процесу й вдосконалення професійної діяльності; здійснювати рефлексію щодо власної педагогічної діяльності. ПРН 18. Здатність ініціювати дослідження з метою підвищення ефективності освітнього процесу; визначати цілі, завдання, етапи та методи дослідження; готувати українською та іноземними мовами доповіді та публікації за результатами наукового дослідження з дотриманням академічної доброчесності; апробувати результати науково-дослідницької діяльності на науково-практичних конференціях та впроваджувати їх в освітній процес. ПРН 19. Здатність застосовувати в педагогічній діяльності наукові методи пізнання, досліджувати освітні інновації, диференційовано та індивідуалізовано застосовувати інноваційні форми, методи, прийоми, засоби навчання; визначати ефективність їх застосування в освітньому процесі з урахуванням потреб та інтересів здобувачів освіти; взаємодіяти в професійних спільнотах з питань інноваційної діяльності.	

Висновки і перспективи подальших розвідок. У цій статті розглянуто результати оновлення цільового компонента та нормативного змісту підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти – майбутніх учителів французької / іспанської мови і другої західноєвропейської мови та зарубіжної літератури, сформульованого в термінах програмних результатів навчання. Подальшого дослідження потребують питання організації освітнього процесу, перегляду та уточнення змісту освітніх компонентів, сукупність яких забезпечує досягнення прогнозованих результатів навчання та формування інтегральної й фахових компетентностей.

Конфлікт інтересів

Автори не мають потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Борецька, Г. Е. (2024). Педагогічна практика: результати опитування роботодавців та студентів у контексті професійної підготовки вчителя англійської мови. *Іноземні мови*, 1, 50–62.
- Зеня, Л. Я., Борецька, Г. Е., Свиридюк, В. П. (2024). Професійна підготовка вчителя іноземної мови і зарубіжної літератури на другому (магістерському) рівні вищої освіти: зміст та структура освітньої програми. *Іноземні мови*, 3, 11–23.
- Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” (2016). <https://surl.li/nemevu>
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 № 776 “Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти”. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
- Національна рамка кваліфікацій (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 519 від 25.06.2020) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
- Про затвердження Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1453 від 27.12.2022) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2017-%D0%BF#Text>

Професійний стандарт “Вчитель закладу загальної середньої освіти”. (2024).

<https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia>

Професійний стандарт за професіями “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)” (Затверджено наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України 23.12.2020 р. № 2736).

<https://surl.li/zkydco>

REFERENCES

- Boretska, H. E. (2024). Pedagogichna praktyka: rezultaty opytuvannia robotodavtsiv ta studentiv u konteksti profesiinoi pidhotovky vchytelia anhliiskoi mowy. *Inozemni movy*, 1, 50-62.
- Zienia, L. Ya., Boretska, H. E., Svyrydiuk, V. P. (2024). Profesiina pidhotovka vchytelia inozemnoi mowy i zarubizhnoi literatury na druhomu (mahisterskomu) rivni vyshchoi osvity: zmist ta struktura osvitnoi prohramy. *Inozemni movy*, 3, 11–23.
- Kontseptsiiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity “Nova ukrainska shkola” (2016). <https://surl.li/nemevu>
- Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16.07.2018 № 776 “Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity”. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
- Natsionalna ramka kvalifikatsii (zi zminamy, vnesenymy zghidno z Postanovoiu KM № 519 vid 25.06.2020) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
- Pro zatverdzhennia Poriadku rozroblennia, vvedennia v diiu ta perehliadu profesiinykh standartiv (zi zminamy, vnesenymy zghidno z Postanovoiu KM № 1453 vid 27.12.2022) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2017-%D0%BF#Text>
- Profesiinyi standart “Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity”. (2024). <https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia>
- Profesiinyi standart za profesiiamy “Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity”, “Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity”, “Vchytel z pochatkovoї osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)” (Zatverdzheno nakazom Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy 23.12.2020 r. № 2736). <https://surl.li/zkydco>

Дата надходження до редакції 24.02.2025 р.

Ухвалено до друку 21.03.2025 р.

CC Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)